

Dette eksemplar bedes tilbakelevert Stortingets kontor når saken er behandlet i Stortinget.

Innst. S. C.

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om godkjennelse av tilleggsavtale av 4 september 1934 til handels- og sjøfartskonvensjonen mellom Norge og Portugal.

(St. prp. nr. 10 — 1935.)

Til Stortinget.

Den 13 november 1931 blev det sluttet en handels- og sjøfartskonvensjon (med tilleggsprotokoll) mellom Norge og Portugal, som avløste den tidligere traktat av 11 april 1923.

Traktaten av 1931 blev fremlagt for Stortinget til godkjennelse i St. prp. nr. 15 — 1932. Etter enstemmig innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen (innst. S. B) blev traktaten med tilleggsprotokoll godkjent av Stortinget ved enstemmig vedtak av 3 mai 1932.

Forhandlingene om nevnte konvensjon blev i sin tid optatt efter Portugals initiativ (note til den norske legasjon av 30 juni 1930). Og det konvensjonsutkast, som samtidig blev oversendt fra det portugisiske utenriksministerium var bygget på gjensidig mestbegunstigelse for alle varer og for sjøfarten, omfattende såvel Portugal med tiliggende øer (Madeira og Azorerne) som de portugisiske kolonier.

Traktatens artikkel 1 kom også til å fastsette full gjensidig mestbegunstigelse for vareinnførselen, mens forholdet tidligere hadde vært (avtalen av 11 april 1923) at Norge kun blev tilsikret mestbegunstigelse for et visst antall nærmere betegnede varer, mens norske varer til de portugisiske kolonier ikke fikk samme behandling i de portugisiske kolonier som disses varer i Norge.

I traktaten av 1931, dens artikkel 7, blev det — for konvensjonens virketid — også tilsikret full gjensidig mestbegunstigelse for skibsfarten. Forholdet hadde tidligere (avtalen av 11 april 1923 art 7) vært at portugisisk skibsfart på Norge hadde mestbegunstigelse, mens norsk skibsfart kun nød sådan i Portugals kolonier. For selve Portugals vedkommende (med tiliggende øer) fikk norske skib en reduksjon av 25 pct. i de skibsavgifter som til enhver tid var pålagt.

Den ved traktaten av 1931 (dens artikkel 7) fastsatte mestbegunstigelse når det gjaldt skibsfarten var imidlertid ikke det samme som nasjonal behandling. Portugal

har i lengere tid befulgt et system med særbestemmelser for fremmed flagg. Såvel Norge som andre stater har gang på gang gjort henvendelser til den portugisiske regjering for å få endringer i det praktiserte forhold overfor andre lands skib, som i virkeligheten var en diskriminasjon overfor disse.

I 1931 blev det også utferdiget et dekret hvorefter særbeskyttelsen av den portugisiske skibsfart suksessivt skulde avvikles. Og det blev nu ved to leiligheter foretatt reduksjoner således, at den tollgodtgjørelse som blev erlagt for varer innført og utført på portugisiske skib blev nedsatt fra henholdsvis 10 og 20 pct., til 6 og 12.

Den 14 oktober 1933 blev det så inngått en avtale mellom Storbritannia og Portugal hvorefter diskriminasjonen når det gjaldt skibsfarten skulde helt avskaffes mot at Storbritannia gjorde Portugal visse innrømmelser. Avtalen skulde tre ikraft 1 juli 1934.

Mestbegunstigelsesbestemmelsen i den bestående konvensjon mellom Norge og Portugal (dens artikkel 7), skulde efter sin ordlyd imidlertid tilsikre Norge de samme fordeler. Og den norske regjering gjorde gjennom den norske sendemann i Lisboa forestillinger i denne retning. Andre sjøfartsnasjoner gjorde det samme. Men den portugisiske regjering inntok det standpunkt, at den ikke uten særlige innrømmelser — tross mestbegunstigelsesklausulen — kunde la andre land komme i samme stilling som Storbritannia, som på sin side hadde ydet Portugal visse fordeler for å opnå nasjonal behandling av sin skibsfart.

Frankrike og Nederlandene, som stod i samme stilling som Norge, så sig nødt til å inngå nye avtaler med Portugal som ydet vesentlige kompensasjoner for å komme i samme stilling som Storbritannia når det gjaldt skibsfarten.

I St. prp. nr. 10 — 1935, hvor regjeringen foreslår at Stortinget gir sitt samtykke til ratifikasjon av en tilleggsavtale til den i 1931 inngåtte konvensjon (handels- og sjø-

fartstraktat) mellom Norge og Portugal, redegjøres nærmere for den situasjon som nu opstod.

Norges forestillinger med henvisning til mesbegunstigelsesklausulen blev pure avvist. Hvis Norge insisterte på dette standpunkt eller innbragte spørsmålet til avgjørelse ved voldgift, vilde Portugal opsi den gjeldende handels- og sjøfartstraktat. Portugal innbød imidlertid samtidig til forhandlinger om istandbringelse av en særavtale.

Videre heter det i proposisjonen:

«Den 29 juni 1934, altså to dager før den engelsk-portugisiske avtale skulde tre i kraft, utferdiget den portugisiske regjering en dekretlov hvorved den tidligere diskriminasjon skulde opheves fra 1 juli 1934, samtidig som nye tilleggsavgifter av henholdsvis 8 pct. ved import og 13,5 pct. ved eksport skulde ramme varer som blev importert eller eksportert med skib tilhørende land som ikke innen 1 august opnådde nasjonal behandling for sin skibsfart på Portugal. Dekretet gav derved diskriminasjonen en annen form; men denne nye diskriminasjon vilde i sine virkninger være enn mer generende enn den første. Tilleggsavgiftene skulde foreløbig deponeres. Fra norsk side blev der protestert også mot den nye bestemmelse. De diskriminerende tilleggsavgifter blev suspendert først til 1 august, og senere til 1 september, dog således at vedkommende importører og eksportører ansåes forpliktet til å etterbetale de respektive tillegg, hvis det land under hvis flagg skibningen var foregått, ikke innen nevnte dato skaffet sig nasjonal behandling for sin skibsfart på Portugal. Fra tilleggsavgiftene var fritatt varer som importertes eller eksportertes på portugisiske skib samt i henhold til særavtaler varer på engelske, franske og nederlandske skib.

Det var nu for Norge med sine store skibsfartsinteresser av den største viktighet snarest mulig å søke istandbragt en ordning.

I en innberetning av 25 juli 1934 meddelte legasjonen i Lisboa at et ytterligere diskriminerende skritt var tatt, idet en ny tariff for havneavgifter med lavere satser for portugisiske enn for utenlandske skib vilde tre i kraft 7 august 1934, og i en annen innberetning av 25 juli s. å. meddelte legasjonen at Portugal, for å gi norske skib nasjonal behandling, krevet at den årlige portvinseksport til Norge måtte fastsettes til 30 000 hektoliter portvin og madeira samt 10 pct. av Norges innførsel av kaffe, kakao og mandler måtte skje fra Portugal og dets kolonier. Etterat man fra norsk side hadde avvist disse krav som uantagelige, og fastholdt kravet om innrømmelse av nasjonal behandling av skibsfarten uten motydelser i henhold til mestbegunstigelsesklausulen, og efter å ha tatt reservasjon om innbringelse av spørsmålet for voldgift, fant man sig til sist nødsaget til i likhet med andre land å gå forhandlingsveien. Man lot den norske sendemann i Lisboa tilby den portugisiske regjering den samme beskyttelse av de portugisiske hetvinmerker som England ved sin avtale av 14 oktober 1933 hadde gitt Portugal, nemlig forpliktelse inntil 30 juni 1941 å oprettholde den beskyttelse som den

britisk-portugisiske handelstraktat av 1914 tilsikrer merkene portvin og madeira uansett om selve traktaten i mellemtiden skulde opheves. Det viste sig imidlertid at man fra portugisisk side var helt uvillig til å nøie sig hermed, og under de forhandlinger som blev ført mellom den norske sendemann i Lisboa og det portugisiske utenriksministerium, og efterat spørsmålet var utførlig drøftet innen regjeringen, med Vinmonopolets ledelse og med andre interesserte, kom man til slutt til enighet om en avtale som av sendemann Koren efter derom gitt bemyndigelse, blev undertegnet i Lisboa den 4 september f. å.»

Avtalen er en tilleggsavtale til den norsk-portugisiske handels- og sjøfartskonvensjon av 13 november 1931 og er sålydende:

Artikkel 1.

Handels- og sjøfartskonvensjonen såvel som tilleggsprotokollen av 13 november 1931 skal fortsatt gjelde med de forandringer og tillegg som er fastsatt i følgende artikler.

Artikkel 2.

De norske skibsfartsforetagender såvel som de norske skib, deres passasjerer og varer skal fra 1 juli 1934 i Portugal med tilliggende øer, og fra 1 juli 1936 i de portugisiske kolonier ikke være undergitt andre eller høiere avgifter eller skatter og heller ikke andre eller mere byrdefulle betingelser eller restriksjoner enn sådanne som er eller vil bli pålagt de portugisiske eller alle andre staters skib, deres passasjerer og varer.

Denne likhet i behandling får anvendelse navnlig med hensyn til frihet til adkomst til havnene, deres beskyttelse, bruk av de gjenstander som er tilstått skibsfarten, handelsforetagender for skibene, deres varer eller deres passasjerer, lettelser av enhver art angående tildeling av kaiplass, lastning og losning, avgifter og skatter av alle slags som anvendes på skib, deres varer eller deres passasjerer (sådanne som tollavgifter eller lignende, forbruksskatt, tilleggsomkostninger) som oppebæres for regjeringen, offentlige myndigheter, konsesjonshavere og etablissementer av enhver art.

Samme behandling skal tilståes portugisiske skibsfartsforetagender og skib så vel som deres passasjerer og deres varer, i Norge fra 1 juli 1934.

Det er dog forutsetningen at fra denne tilleggsavtales ikrafttredelsesdatum skal norske skibsfartsforetagender og skib samt deres passasjerer og varer nyte mestbegunstiget nasjons behandling i de portugisiske kolonier.

Artikkel 3.

Behandling som nasjonale skib eller som mest begunstiget nasjons skib skal ikke omfatte:

- a) anvendelse av de spesiallover vedrørende den nasjonale handelsflåte som tar sikte på ved premie eller andre spesielle lettelser å begunstige nybygging og utøvelsen av skibsfarten;
- b) begunstigelser til maritime sportsselskaper;
- c) utøvelsen av den maritime tjeneste i havner, på red og ved havstranden. Den maritime tjeneste omfatter buksering, lodsing, maritim hjelp og redning;

- d) emigrasjon og transport av emigranter;
- e) trafikk mellom havner i hvert av de høie kontraherende parters områder, deri innbefattet deres kolonier, protektorater og besiddelser. Nevnte trafikk skal fortsatt ordnes ved de ikraftværende lover eller ved de som i fremtiden vil bli satt i kraft henholdsvis i hvert av de to land;
- f) utøvelsen av fiskeri i de høie kontraherende parters territoriale farvann.

Artikkel 4.

Den norske regjering forplikter sig til å holde i kraft inntil 1 juli 1941 bestemmelsene i artikkel 6 i Konvensjonen av 13 november 1931, forutsatt at den portugisiske regjering på sin side holder i kraft bestemmelsene i foranstående artikkel 2 og det selv om nevnte konvensjon og nærværende tilleggsavtale skulde opføre å gjelde.

Artikkel 5.

Den portugisiske regjering forplikter sig til å treffe de forholdsregler som den finner nødvendig for å sikre innførselen av norsk torsk til Portugal en procentdel som ikke er mindre enn 40 pct. (firti procent) av det totalkvantum som er av utenlandsk oprinnelse, til de internasjonale markedspriser.

Den norske regjering, på sin side, forplikter sig til å treffe de forholdsregler som den finner passende for å sikre de portugisiske hete viner en årlig innførsel som ikke er mindre enn 28 900 (åtte og tyve tusen ni hundre) hektoliter.

Artikkel 6.

Teksten i punkt 4 i tilleggsprotokollen erstattes med følgende:

«Forøvrig anvendes Vinmonopolets vanlige salgsbetingelser overensstemmende med konvensjonens bestemmelser bl. a. dens artikkel 4, 2net avsnitt.

Artikkel 7.

Den norske regjering forplikter sig til så lenge nærværende tilleggsavtale varer, ikke å pålegge nogen som helst annen eller høiere toll, indre avgifter eller restriksjoner enn de som for tiden anvendes, på følgende produkter som har sin opprinnelse fra Portugal eller dets kolonier:

- a) kakaobønner
- b) følgende friske frukter:
 1. oranger, alle slags, såsom appelsiner, citroner, lemoner og pomeranser
 2. vindruer
 3. bananer
 4. ananas
- c) følgende tørrede frukter:
 1. fikener og fikenbrød
 2. rosiner og korinter
 3. kastanjer
 4. mandler
- d) konserverte sardiner
- e) kork, forarbeidet og uforarbeidet
- f) harpiks
- g) terpentint
- h) koksalt, rått eller raffinert.

Artikkel 8.

Denne tilleggsavtale skal tre i kraft midlertidig fra den dato den er underskrevet og endelig etter ratifikasjonenes utveksling som skal finne sted i Lisboa. Den skal gjelde

inntil utløpet av en frist av seks måneder regnet fra den dag da den ene av de to regjeringer har notifisert den annen sin hensikt å bringe avtalen til ophør.

Utferdiget i Lisboa, i to eksemplarer
den 4 september 1934.

(u.) *Finn Koren.*
(u.) *José Caeiro da Matta.*

Til tilleggsavtalen slutter sig imidlertid også en konfidentiell noteveksling av samme datum; og som heller ikke er bestemt til fremtidig offentliggjørelse.

Disse noter er medtatt som bilag til den kgl. proposisjon og lyder så:

Norges Legasjon.

Lisboa, den 4 september 1934.

Konfidentielt.

Herr Minister.

Under henvisning til den tilleggsavtale som jeg sammen med Deres Eksellense har hatt den ære å undertegne idag undlater jeg ikke å bekrefte vår overenskomst om følgende punkter:

Den norske regjering erklærer at den ikke har til hensikt å søke å begrense forbruket av hete portugisiske viner i Norge.

I tilfelle av at totalinnførselen av hetvin til Norge skulde få en merkbar økning skal den portugisiske regjering ha rett til å kreve revidert det minimum som er fastsatt i tilleggsavtalens artikkel 5 på sådan måte at de portugisiske hetviners procentdel aldri skal være mindre enn 83 pct. (tre og åtti procent) av totalinnførselen.

Det forutsettes at nærværende note og den note som Deres Eksellense vil ha den godhet å tilstille mig angående samme sak skal betraktes som en integrerende del av avtalen, og skal gjelde hele den tid som nevnte avtale gjelder, men at den ikke er bestemt til offentliggjørelse.

Notens innhold vil dog kunne meddeles institusjoner som er lovmessig anerkjent i hvert av de to land.

Motta, Herr Minister, forsikringen om min mest utmerkede høiaktelse.

(u.) *Finn Koren.*

Hans Eksellense
Doktor José Caeiro da Matta,
Utenriksminister,
etc. etc. etc.,
Lisboa.

Norges Legasjon.

Lisboa, den 4 september 1934.

Konfidentielt.

Herr Minister.

Under henvisning til den tilleggsavtale som jeg sammen med Deres Eksellense har hatt den ære å undertegne idag undlater jeg ikke å bekrefte vår overenskomst om følgende:

De minimums innkjøpspriser som A/S Vinmonopolet betaler for vin som det i Norge selger under benevnelsene «Superior Port» og «Club Port» skal være henholdsvis £ 28 og £ 34 pr. pipe fob. Porto.

For alle andre klasser og merker av vin av ringere kvalitet enn disse skal minimumsprisene fastsettes ved en felles overenskomst

mellem A/S Vinmonopolet og Le Grémio dos Exportadores de Vinho do Porto.

Motta, Herr Minister, forsikringen om min mest utmerkede høiaktelse.

(u) *Finn Koren.*

Hans Eksellense
Doktor José Caeiro da Matta,
Utenriksminister,
etc. etc. etc.,
Lisboa.

Med hensyn til det i den inngåtte tilleggsavtale foreliggende resultat av de førte forhandlinger, uttaler departementet at man fra norsk side «opnådde det, som var foranledningen til og det viktigste ved hele overenskomsten, nemlig nasjonal behandling for vår skibsfart». Proposisjonen citerer derefter (side 4) en uttalelse fra Norsk rederforbund av 17 august 1934, hvortil henvises.

I skrivelse til Stortinget av 9 januar 1935 har Norsk rederforbund atter fremholdt sine synspunkter med hensyn til betydningen for norsk skibsfart av den foreliggende avtale.

Det heter i denne skrivelse bl. a.:

«Hvad der står på spill summerer vi op slik, idet vi angående detaljer henviser til bilagene:

1) Direkte fraktinntekt ved seilas på Portugal beregnet på samme måte som i skrivelse av 22 januar 1923, ca. 12 mill. kroner.

Hvor og hvorledes de skib, som nu seiler på Portugal skulde finne beskjefligelse annetsteds er umulig å si, da der er tonnasjeoverflod overalt.

2) Der vil opstå tvister og kanskje direkte pengetap samt uvilje mot det norske flagg når befraktere, som har sluttet norsk skib under den tid da traktatbeskyttelsen gjaldt blir avkrevet straffeavgiftene i Portugal. Slike befraktere av norske skib er bosatt i alle større land, så uviljen mot det norske flagg vilde bli vidtspredt og følelig. Sommeren 1934, før avtalen av 4 september s. å. var kommet i stand, kom der uavlatelig forespørsel fra befraktere rundt i hele verden som viste, at de var opmerksomme og nervøse overfor norske skib på grunn av det usikre forhold, som da hersket mellom Norge og Portugal.

3) Straffeavgifter på norske skib i Portugal vilde virke som en befraktningslyte på hele den norske flåte, se III, b, i skrivelsen av 22 januar 1923. En slik befraktningslyte vilde ikke alene utestenge norske skib fra direkte slutning til Portugal med kolonier — men utelukke dem fra generell befraktning, f. eks. på timecharter. Vi nordmenn kan ikke velge vårt felt, men må stille oss til disposisjon for befrakternes behov. Derfor må vi også kunne by våre skib frem med «full range» og på timecharter. Vi har forlengst måttet innstille våre forsikringsregler overensstemmende dermed, så at våre skib er forsikret hvor som helst befrakterne sender dem. Andre land med stor egen trafikk kan spesialisere sig. Det kan ikke vi. Storparten av den norske flåte er henvist til

å seile for andre land — i 1933 optjente den brutto 376 mill. kroner, derav kun ca. 100 mill. kroner i fart på Norge. Resten, 276 mill. kroner eller ca. $\frac{3}{4}$ parter, blev optjent i fraktfart for fremmed regning. Av spesiell betydning for det her foreliggende spørsmål er det, at av de 276 mill. utgjorde 106 mill. kroner timecharterfrakt, en fraktform som tradisjonsmessig og ifølge gjengse certepartier gir befrakterne adgang til å sende skibene til hvilket som helst land. En lyte, som hindrer eller gir befrakterne avsmak på å ta norske skib, vilde derfor være skjebnesvanger, og på grunn av tonnasjeoverfloden måtte den komme til å virke med stor effektivitet.

Vi våger å hevde, at traktatbeskyttelse overfor Portugal er en sak av så stor betydning for norsk skibsfart at det er en lands sak å få den.

Det har vært nevnt, at mangel på traktatbeskyttelse kunde utfylles ved kontant tilskudd fra statens side, f. eks. til dekning av de forhøiede havneavgifter. Efter vår opfatning vilde det være en farlig fremgangslinje å følge, og konsekvensene derav kan neppe oversees. Den vilde heller ikke være tilstrekkelig til å opheve usikkerheten og den derav følgende mistillit til norsk tonnasje hos befrakterne ute i verden.»

Videre fremhever departementet, at man forsåvidt vinhandelen angår har opnådd at Vinmonopolet ved formidling av privatimporten for hetvin har fått adgang til å beregne sig samme fortjeneste som ved monopolets egen import, d. v. s. at de særfordeler som de private agenter hadde før overenskomsten nu bortfaller. Vinmonopolet har i mange år forgjeves arbeidet for opnå en slik ordning, og anser den for en stor vinning. Den samme ordning opplyses nu også å være gjennomført for både Frankrike og Spanias vedkommende.

Hvad angår klippfiskeeksporten bemerker departementet bl. a. at den opnådde kvote, 40 pct., av Portugals samlede import, stemmer med hvad det gjennemsnittlig er blitt eksportert fra Norge til Portugal. På grunn av konkurransen, særlig fra Islands side, var det imidlertid av aller største betydning å få dette traktatfestet. Våre klippfiskeinteresserte (antagelig Norske klippfiskeeksportørers landsforening) mente at procentsatsen burde være 45 pct.

Med hensyn til prisbestemmelsen opplyser proposisjonen at Portugal krevet som en ufravikelig betingelse at denne skulde være den internasjonale markedspris for klippfisk. Departementet bemerker at det var uundgåelig at en prisbestemmelse for den fastsatte kvote måtte inntas i avtalen «selv om det kan tvistes om den her nevnte var den heldigste».

Nogen tid efter tilleggsavtalens inngåelse og ikrafttreden (4 september 1934) opstod det visse vanskeligheter med å opnå licens for import av norsk klippfisk (hos den offisielle licenskommisjon). Etter forestillinger fra den norske sendemann tok imidlertid de portugisiske myndigheter affære og det blev gitt ordre om å tilstå licenser uten prisbegrensning. Vanskelighetene ophørte dog ikke. De norske eksportører hevdet at den organiserte kjøperstreik, som viste sig å foreligge, skyldtes den uheldige prisbestemmelse, idet Island gav offerter på store kvanta klippfisk til adskillig lavere pris enn de nordmennene kunde selge til. Portugal kunde da påberope sig Islands priser som internasjonale markedspriser. Departementet hevder imidlertid at de portugisiske importørers holdning «ikke i første rekke hadde sin grunn i prisspørsmålet», men i visse middbefengte klippfiskpartier, som hadde gitt anledning til reklamasjoner som ikke var blitt tilfredsstillende ordnet. Så skjedde i slutten av november f. å. og siden den tid begynte importørlauget atter å kjøpe norsk klippfisk.

For tiden opholder 2 representanter for de norske klippfiskeksportørers landsforening sig i Portugal for å søke å komme til en ordning med hensyn til forståelsen av bestemmelsen «internasjonal markedspris». Mens de norske eksportører hevder at hermed må forstås den pris de kan opnå for klippfisk på andre markeder enn det portugisiske, mener de portugisiske importører at prisen skal fastsettes overensstemmende med den pris de betaler for klippfisken fra andre land enn Norge.

Departementet uttaler at det er meget ønskelig at godkjennelsen av tilleggsavtalen skjer hurtigst mulig. Skulde den ikke bli ratifisert bortfaller den uten noget varsel. Ved ratifikasjon forplikter den derimot til en gjensidig opsigelsesfrist på 6 måneder, en frist som — uttaler departementet — «i tilfelle kan benyttes til forhandlinger om endringer både av det spørsmål som klippfiskeksportørerne nu har optatt i forbindelse med prisbestemmelsen og også andre spørsmål».

Før komiteen går over til sine forskjellige bemerkninger skal den anføre en del statistiske data til belysning av

handelsforbindelsen mellom Norge og Portugal.

Norges vareinnførsel fra Portugal androg i året 1913 til et beløp av kr. 1 703 000, mens utførselen androg til kr. 10 497 000. I 1933 var beløpet for innførselen kr. 5 170 000 og

for utførselen kr. 7 220 000. Herav utgjorde av utførselstallene 6,4 mill. kroner fisk og sild, avisepapir 0,43 mill., kunstgjødning 0,25 mill. og herdet fett 0,09 mill. Innførselen omfattet følgende hovedposter: Spirituosa 4,2 mill. kroner, kork og korkpropper 0,5 mill., kaffe 0,28 mill og mandler 0,06 mill.

Imidlertid er det her som ellers betydelig uoverensstemmelse mellom den av de forskjellige land førte handelsstatistikk. Den portugisiske statistikk for 1930 viser således et betydelig større overskudd i Norges favør enn den norske statistikk.

Dette vil fremgå av følgende:

Norsk statistikk (1930):

Innførsel fra Portugal	5,4 mill. kr.		
Utførsel til Portugal	12,6 »	»	
(av fremmede varer)	0,06 »	»	
			<u>Eksporthoverskudd 7,3 mill. kr.</u>

Portugisisk statistikk (1930):

Innførsel fra Norge	77,5 mill. escudos		
Utførsel til Norge	13,0 »	»	
			<u>Innførselsoverskudd 64,5 mill. escudos</u>

(1935: 100 escudos = 18,30 kr.).

Komiteens bemerkninger.

Som det sees av det foran anførte, blev det mellom Norge og Portugal den 13 november 1931 sluttet en handels- og sjøfarts-traktat, som tilsikret mestbegunstigelse også når det gjaldt skibsfarten. Bestemmelsen viste sig imidlertid å være nytteløs allerede ved den første anledning, hvor den skulde få praktisk betydning, idet Portugal mot alle forutsetninger krevet særlige innrømmelser for å sette Norge i samme stilling som Storbritannia, når det gjaldt nasjonal behandling av skibsfarten.

Tilfellet tør være typisk for hvor illusorisk den generelle mestbegunstigelsesklausul som har vært hovedhjørnesteinen i den hittidige traktatpolitikk under de nuværende handelspolitiske forhold kan bli.

Komiteen har ikke andre opplysninger enn proposisjonens til vurdering av den situasjon som opstod ved Portugals optreden og måten den blev møtt på fra norsk side. Det ser ut som om Nederlandene og Frankrike, som også har betydelige skibsfartsinteresser på Portugal, først har bøiet av fra Portugals som det synes temmelig brutale hevdelse av sitt standpunkt; og de nevnte land har ifølge proposisjonen ydet «vesentlige kompensasjoner».

Likeledes savner man opplysninger til klarleggelse av om det, når det gjaldt en hevdelse av mestbegunstigelsesklausulens

rene ord og mening, ikke kunde ha vært hensiktsmessig å søke en nærmere føling eller samarbeide med andre nasjoner som var i samme stilling, ut fra ønskeligheten av et fellesskap med hensyn til opptreden under forhold som dette.

Det synes ialfall som om situasjonen er blitt akutt for Norges vedkommende 2 dager før den britisk-portugisiske avtale trådte i kraft og at forhandlingene fra norsk side hele tiden — til avslutningen av tilleggsavtalen — har befunnet sig i et sådant akutt stadium, idet de diskriminerende avgifter som Portugal gikk til overfor skibsfarten, rammet Norge mens Nederlandene og Frankrike nu hadde ordnet sig. Å nå frem til helt tilfredsstillende resultater ved forhandlinger under slike tilspissede forhold er erfaringsmessig ikke lett, og det viste sig også i dette tilfelle.

Spørsmålet om hvorvidt man ikke på et tidligere tidspunkt burde ha regnet med en slik utvikling og herunder ha truffet forbedringer til mer inngående forhandlinger hvor man fra norsk side hadde kunnet ha sakkyndige næringsdrivende med, hvilket var ønskelig, særlig for klippfiskens vedkommende, har komiteen ikke hatt nærmere materiale til bedømmelse av.

Komiteen mener generelt at det ved avslutning av avtaler, som angår store næringers interesser, under de nuværende forhold vil være ønskelig at våre legasjoner i utlandet får bistand av sakkyndige fra det praktiske næringsliv. Under forhandlingene med Spania ifjor synes det også å ha vært til betydelig gagn for resultatet, at kravet om en sådan bistand blev imøtekommet. Andre klippfiskeksporterende nasjoner som f. eks. Island har ved traktatforhandlinger med klippfisklandene benyttet egne delegasjoner av næringsdrivende i klippfiskbranchen. Dette viser hvilken betydning man tillegger disse traktatsspørsmål.

Komiteen er klar over den store betydning det har for norsk skibsfart ikke å være ugunstigere stillet enn andre sjøfarende nasjoners. Og at man måtte gjøre store anstrengelser for å nå frem til et resultat, hvorved norske skib stod på like fot med de andre lands også i Portugal. Man henviser til den som bilag til nærværende innstilling trykte skrivelse fra Norges Rederforbund (datert 15 februar 1935) som er innkommet til komiteen under dens behandling av saken.

Proposisjonens uttalelse om at det «viktigste ved hele overenskomsten» var nasjonal behandling av skibsfarten sees fulgt også ved bestemmelsen om at skibsfarten får den beskyttelse utover traktaten, som er blitt til-

sikret de portugisiske vinmerker i Norge (til 1 juli 1941) i tilleggsavtalens art. 4. Skibsfarten må således sies å være kommet i en ganske gunstig stilling. Den annen viktige norske interesse i forholdet til Portugal — klippfiskeeksporten — er imidlertid også såre betydningsfull, da den knytter sig til hele skreifiskets lønnsomhet. Spania og Portugal er de historiske markeder for skreifisket langs den norske kyst, hvis beboelsesmuligheter i stor utstrekning bestemmes av dette fiskes oprettholdelse. Om det regnes med at de årlige fraktinntekter på Portugal for vår skibsfart er 10—12 mill. kroner (brutto) hadde vi f. eks. i året 1930 en utførsel dit av klippfisk på 10 mill. kroner og saltet fisk 1,3 mill. kroner eller tilsammen 11,3 mill. kroner.

Å søke sikret våre eksportinteresser når det gjelder fiskeriprodukter er i omstendighetenes medfør blitt en fremtredende opgave for norsk utenrikspolitikk. Neppe nogen næring har fått føle skadevirkningene av den kritiske handelspolitiske utvikling, som fiskeriene. Og når det gjelder klippfisk, vil det i første rekke være Spania og Portugal foruten de Syd-amerikanske stater som krever opmerksomhet og anstrengelse.

Komiteen finner i denne forbindelse å burde peke på at mens vår eksport av klippfisk til det spanske marked i 1893 utgjorde ca. 37 558 tonn (av en totaleksport til de europeiske markeder av 57 780 tonn) — i 1894 var den endog oppe i 42 000 tonn — utgjorde vår eksport i 1933 bare 6 165 tonn av en totaleksport på 32 584 tonn. Det er forskjellige forhold som har medført denne nedgang, i første rekke visstnok den målbevisste og stadig sterkere konkurranse fra Islands side. Innenfor den samme tidsperiode er imidlertid vår klippfiskeksport til Portugal utviklet sterkt. Mens vi i 1903 kun solgte 1 954 tonn til Portugal, var kvantumet i 1913 i alt 17 658 tonn og i 1932 18 584 tonn.

For året 1934 er vår eksport til Spania (av klippfisk) øket til 12 726 tonn, idet det er blitt fastlagt en årskontingent på 13 000 tonn efter derom førte forhandlinger mellom Norge og Spania.

For Portugals vedkommende har imidlertid de siste år vist en beklagelig nedgang, hvilket i første rekke skyldes den sterke konkurranse fra Islands side også på dette marked.

For 1934 var nemlig det eksporterte norske kvantum nede i 12 121 tonn, hvilket var ca. 1 200 tonn mindre enn det foregående år. Skreifiskets stilling, som bestemmes av eksportens kår, har som et betydningsfullt ledd i fiskernes årlige driftsplan direkte og indirekte betydning for hele den norske

fiskerinæring, som omfatter ca. 100 000 fiskere. Med disses familier kan man si at ca. 1/2 million mennesker er knyttet til fiskeribedriften.

Komiteen mener at klippfiskinteressene, når det gjelder den pyreneiske halvøy, har krav på å bli tillagt en særlig vekt, og at man — når først kontingenteringspolitikken er knesatt — bør søke på betryggende måte traktatmessig å sikre den størst mulige årvisse avsetning til disse markeder.

Dette vilde bli en ennu større nødvendighet hvis man — som det kan være grunn til å frykte for — skulde komme i den situasjon, at også vår tørrfiskeksport skulde bli undergitt betydelig reduksjon gjennom avgrensning (det italienske marked). Om forholdet skulde bli, hvad våre myndigheter må gjøre de største anstrengelser for å forhindre, at vår eksport av tørrfisk til Italia virkelig nedsattes til 20 pct., hvilket det foreligger offisiell innberetning om, vilde dette måtte bety en omlegning av den overskytende produksjon fra stokkfisk til klippfisk (hvis fisket likefrem ikke skulde innskrenkes gjennom påbud).

Av det i 1934 opfiskede skreikvantum, ca. 144 000 tonn, blev saltet 70 000 tonn og hengt 64 000 tonn. Av klippfisk blev det tilvirket ca. 35 000 tonn. Gjenliggende pr. 1

	1930	1931	1932	1933	1934
Norge	19 562	15 854	18 584	13 337	12 121 tonn
Island	7 014	13 212	13 903	15 143	16 833 »
Newfoundland	7 897	9 541	8 444	9 301	8 117 »

Under de om tilleggsavtalen førte forhandlinger, hvis hovedpunkt efter proposisjonen (jfr. også stats- og utenriksminister Mowinckels redegjørelse for Stortinget i Dok. A, 1934) var skibsfarten, nyttet man fra norsk side leiligheten til å søke sikret den norske klippfiskeksport til Portugal.

Resultatet foreligger i avtalens artikkel 5:

«Den portugisiske regjering forplikter sig til å treffe de forholdsregler som den finner nødvendig for å sikre innførselen av norsk torsk til Portugal en procentdel som ikke er mindre enn 40 pct. (firti procent) av det totalkvantum som er av utenlandsk oprinnelse, til de internasjonale markedspriser.»

Komiteen finner sterkt å burde understreke, at klippfiskeksportens stilling og interesser slik som situasjonen faktisk har utviklet sig, måtte fremstille sig som et hovedanliggende under forhandlinger av denne art. Forholdet var nemlig på dette tidspunkt det, at Spania hadde gått til en kontingentering, som betød en betydelig nedregulering av f. eks. Islands adgang til eksport av klippfisk

januar 1934 var 11 800 tonn, tilsammen 46 800 tonn. Eksporten av klippfisk var ca. 36 000 tonn og beholdning pr. 1 januar 1935 blev således 10 800 tonn.

Disse 36 000 tonn fordeltes i eksporten slik (med runde tall):

Spania	12 700	tonn
Portugal	12 100	»
Brasil	3 200	»
Cuba	3 100	»
Argentina	1 700	»
Italia	1 500	»
Andre land	1 800	»

Vår eksport av tørrfisk til Italia utgjorde i 1934 ca. 10 000 tonn. Skulde i fremtiden ca. 8 000 tonn herav måtte tilvirkes som klippfisk, vilde dette i betydelig grad medvirke til å vanskeliggjøre skreifiskerienes avsetningsforhold, som allerede er nok betrent på forhånd.

Vår eksport til Portugal, når det gjelder klippfisk, har som tidligere antydnet i de senere år vist foruroligende tegn til nedgang. Samtidig er andre klippfisklands — våre konkurrenters — eksport dit øket sterkt. Dette vil fremgå av følgende opgaver. Tallene viser Portugals import av klippfisk fra de viktigste eksportland i årene 1930—34:

til det spanske marked. Det måtte da forutsettes at Island vilde utfolde ytterligere bestrebelser for å komme inn på det portugisiske marked med sin produksjon, et marked hvor Norge hittil hadde vært dominerende. I forbindelse med behandlingen av forhandlingene med Spania blev dette også meget sterkt fremholdt i Stortinget (se stenografisk referat fra stortingsmøte 11 juni 1934, hemmelig). En passivitet fra norsk side vilde under disse omstendigheter vært uheldig når det gjaldt våre klippfiskinteresser i Portugal.

Man må erindre at Island tilvirker praktisk talt all torsk som fiskes som klippfisk og har en årlig produksjon på 60—70 000 tonn. Det er fortrinsvis Spania og Portugal som hittil har vært avsetningsmarkeder. Oversjøisk har man hittil merket lite til islendingene, men nye fremstøt synes å forestå.

På det spanske marked blev den islandske salgsadgang i 1934 nedregulert fra 30—35 000 tonn til ca. 17 000 (ved nye forhandlinger skal det nu visstnok være opnådd en kvote på ca. 22 000 tonn). I Spania skal

Færøyene ha opnådd en importkontingent av klippfisk på 13 000 tonn pr. år eller like meget som Norge, hvilket er egnet til å vekke oppmerksomhet.

Med henblikk på understøttelse av sin eksport til visse markeder har det islandske Alting den 18 desember 1934 vedtatt en lov om et markeds- og prisutjevningfond, som det tør ha sin interesse å gjengi som et vidnesbyrd om de bestrebelser det utfolder for å støtte sin eksport. Loven er i norsk oversettelse sålydende:

«Lov om markeds- og prisutjevningfond.

§ 1.

Sålenge avsetningen av saltfisk er begrenset til et eller flere markedsland, skal ved utførsel av saltfisk erlegges en fondsavgift av 6 pct. av fob.-verdien. Avgiften rammer all slags fisk i hvilket som helst tilvirkningsstadium.

Med hensyn til denne fondsavgifts opkrevning gjelder reglene i lov nr. 70 av 27 juni 1921 i fornøden utstrekning, men arbeidsministeren skal forøvrig ved reglement treffe nærmere bestemmelser om fondets regnskapshold, revisjon, tilbakebetaling i henhold til denne lov m. m.

§ 2.

Fondets inntekter skal etter behovet anvendes til å fremme, trygge og øke fiskemerkene, til en prisutjevning og til andre nødvendige foranstaltninger i saltfiskhandelens interesse på den måte som regjeringen bestemmer.

§ 3.

Regjeringen skal opnevne et fondsstyre på 9 medlemmer således: Arbeidsministeren velger et medlem som styrets formann. De øvrige velges etter forslag av Alltingets 4 partier, 2 av hvert. Ministeren bestemmer styremedlemmenes honorar og deres arbeidstid, samt utferdiger et reglement om deres virksomhet.

§ 4.

Blir det overskudd av fondet etter dets anvendelse overenstemmende med § 2, skal det overskytende beløp som er uanvendt, fordeles mellom saltfiskeeksportørene i forhold til deres innbetalinger i fondet.

§ 5.

Overtredelse av bestemmelser som er fastsatt ifølge § 1, medfører bøter inntil 200 kroner for hver tonn fisk som er utført eller solgt.

Saker angående overtredelse av denne lov skal behandles som almindelige politisaker.

§ 6.

Denne lov trer i kraft straks.

Det vil av foranstående fremgå at det i høi grad er ønskelig at vår klippfiskeeksport til såvel Spania som Portugal søkes understøttet og sikret når det gjelder traktatforhandlinger med disse markedsland.

Det som, når det gjelder vår klippfisk, er opnådd i den foreliggende tilleggsavtale med Portugal, er at den portugisiske regjering forplikter sig til «å treffe de forholdsregler som den finner nødvendig for å sikre innførelsen av norsk torsk til Portugal en procentdel som ikke er mindre enn 40 pct. — firti procent — av det totalkvantum som er av utenlandsk oprindelse, til de internasjonale markedspriser.»

Komiteen går ut fra at uttrykket «norsk torsk» (morue norvégienne) ikke bare omfatter klippfisktilvirket vare, men også saltet vare.

Det sees av proposisjonen at Norske Klippfiskeeksportørers Landsforening har ønsket en kvote på 45 pct. Det er altså av det innførte kvantum (totalkvantum som er av utenlandsk oprindelse) Norge får en 40 pct.s andel. I betraktning av de målbevisste bestrebelser som i Portugal gjøres for å øke landets egenproduksjon, vil den norske kvote kunne bli redusert (sammen med innførselen fra andre land), et forhold som ikke bør lates upåaktet.

Traktatens prisbestemmelse er visstnok på forhånd ikke forelagt klippfiskeeksportørenes landsforening, som bare har fått meddelelse om den som et *fait accompli*.

Komiteens hovedinnvending mot traktatens bestemmelse angående klippfisken er betingelsen om at det er «de internasjonale markedspriser» som skal følges. Komiteen har den opfatning, at det må befryktes at denne betingelse, uten f. eks. å være tilknyttet noget korrektiv mot rene dumpingpriser, kan gjøre hele artikkel 5 (forsåvidt klippfisken angår) illusorisk.

Under den skarpe konkurranse som nu hersker eksportlandene imellem også på dette område, og med det usikkerhetsmoment for øie som ligger i utnyttelsen av en — kanskje endog i den hensikt — varierende valuta sammenholdt med foranstaltninger av annen art (mer eller mindre åpenlys statssubvensjon ved eksport til markeder som man tar sikte på å innarbeide sig på) yder den nakne og kategoriske bestemmelsen om «international markedspris» for et produkt ingen sikkerhet. Andre land har ved avslutninger av avtaler, som tar sikte på å sikre avsetning av visse varer til nogenlunde lønnsomme priser, vært oppmerksom på samme forhold. Eksempelvis Storbritannia, da det gjaldt — i handelsavtalen med Norge — å sikre en viss avsetning av engelske kull i vårt land, og man hadde konkurransen særlig fra Polen (med dets svake valuta) i tankene. Det heter her

(St. prp. nr. 74, 1933, Bilag A, artikkel IV, Priser:

«I henhold til «the Coal Mines Schemes» er det bare mulig å holde én minimumspris for en særskilt slags kull bestemt for eksport; uansett bestemmelsesstedet.

Det vil ikke bli gjort noget forsøk på å fastsette høiere priser for Norge enn dem som tas av kjøpere av kull fremstillet i det Forenede kongerike i andre eksportmarkeder hverken gjennom Coal Mines Schemes, eller ved hjelp av frivillige overenskomster om samvirke, som karteller, monopoler, salgscentraler eller lignende av statlig eller privat art, hvorved den frie konkurranse blir opphevet eller endrede salgsvilkår innført.»

Komiteen har den opfatning, at tilsgagnet om Norges 40 pct.s andel av den portugisiske klippfiskimport må søkes supplert med en prisbestemmelse som kan være tilfredsstillende for norske interesser.

Som forholdet for øieblikket er, med hensyn til Portugals totalimport av klippfisk, vil en 40 pct.s andel antagelig bety en årlig avsetning på 16—18 000 tonn. Kunde man avtalemessig få fastslått et prisgrunnlag som betinger trygd mot dumpingkonkurranse og sikkerhet for et rimelig lønnsomhetsnivå for norsk produksjon og eksport, vilde den foreliggende tilleggsavtale underbygge en norsk næring som også Portugal rett besett turde ha en viss interesse av å holde oppe.

Komiteen mener derfor at det snarest må prøves med nye forhandlinger med sikte på å opnå en tilfredsstillende prisbestemmelse når det gjelder klippfisken, og videre at dette også bør være Stortingets forutsetning for en ratifikasjon.

Det så meget mer som Portugal, når det gjelder dets viktigste utførselsartikkel til Norge — hetvinen — i traktaten har fått fastlagt både en større kontingent (med kjøpeplikt) enn vårt land synes å ha behov for i øieblikket, og bestemte priser (i pund sterling).

Hetvinskontingenten.

Som det fremgår av proposisjonen og traktatens artikkel 5, supplert med de den 4 september 1934 utvekslede noter mellom den norske sendemann om den portugisiske utenriksminister, er Norge som en kompensasjon i første rekke for Portugals innrømmelse av nasjonal behandling for den norske skibsfart, traktatmessig blitt påført en årlig kjøpeplikt for et kvantum hetvin som ikke skal være mindre enn 28 900 hektoliter eller 2 890 000 liter.

I den ene av de den 4 september 1934 utvekslede noter er det ytterligere bestemt følgende:

«De minimums innkjøpspriser som A/S Vinmonopolet betaler for vin som det i Norge selger under benevnelsene «Superior Port» og «Club Port» skal være henholdsvis £ 28 og £ 34 pr. pipe fob. Porto.

For alle andre klasser og merker av vin av ringere kvalitet enn disse skal minimumsprisene fastsettes ved en felles overenskomst mellom A/S Vinmonopolet og Le Grémio des Exportadores de Vinho do Porto.»

Videre er det i den annen note, som samme dag blev utvekslet mellom den norske sendemann og den portugisiske utenriksminister, blitt bestemt, at kjøpeplikten for det nevnte kvantum hetvin til de forannevnte priser skal være en integrerende del av traktaten, hvorhos det er truffet avtale om en procentvis fastsettelse av den portugisiske hetvinseksport til Norge under forutsetning av et øket norsk konsum. Det heter nemlig:

«Den norske regjering erklærer at den ikke har til hensikt å søke å begrense forbruket av hete portugisiske viner i Norge.

I tilfelle av totalinnførselen av hetvin til Norge skulde få en merkbar økning, skal den portugisiske regjering ha rett til å kreve revidert det minimum som er fastsatt i tilleggsavtalens artikkel 5 på sådan måte at de portugisiske hetviners procentdel aldri skal være mindre enn 83 pct. (tre og åtti procent) av totalinnførselen.

Det forutsettes at nærværende note og den note som Deres Eksellense vil ha den godhet å tilstille mig angående samme sak, skal betraktes som en integrerende del av avtalen, og skal gjelde hele den tid som nevnte avtale gjelder, men at den ikke er bestemt til offentliggjørelse.»

Det bemerkes i proposisjonen om vin-kontingenten, at «dette kvantum mente Vinmonopolet at det kunde importere, idet det svarte nogenlunde til gjennemsnittet av portvin og madeira fra de senere år. Importen var visstnok gått noget ned i det siste år, men monopolet mente at det skulde ikke bli nogen større vanskelighet å oppfylle dette krav. Heller ikke mot prisbestemmelsen fant Vinmonopolet nogen avgjørende innvending.»

Hvad for det første selve den traktatmessige fastsettelse av kjøp av et bestemt kvantum hetvin angår, er dette visstnok en ny foreteelse i våre handelstraktater fra den seneste tid, under enhver omstendighet med også traktatmessig fikserte minstepriser. Det er jo så at kontingenteringspolitikken, når det gjelder vareutførsel i denne i handelspolitisk henseende så unormale tider kommet i skuddet i så mange land. Men den burde iallfall ha sin givne begrensning i, hvad et land konsumerer og således har behov for og derfor i tilfelle gå ut på en viss procent av landets import (og konsum) til enhver tid.

Komiteen har fra Vinmonopolet innhentet oppgave over dets salg av portvin og

madeira i årene 1929—34 (Vinmonopolets salg + privatimport).

Tallene er følgende:

1929	3 192 647 liter
1930	3 068 306 »
1931	2 685 236 »
1932	2 453 178 »
1933	2 314 686 »

Året desember 1933—november 1934
2 262 500 liter.

Hvis konsumet i Norge, når det gjelder hetvin, skulde holde sig på samme nivå som de aller siste år, eller — ytterligere — hvis det fortsatt skulde gå ned, vil Vinmonopolet altså komme til å måtte sitte inne med en økende beholdning usolgt vare.

Komiteen skal ikke for nærværende gå nærmere inn på dette spørsmål, under henvisning til at Vinmonopolet — ifølge proposisjonen — «mente at det ikke skulde bli nogen større vanskelighet å oppfylle dette krav», d. v. s. en årlig importkontingent av 2 890 000 liter. Komiteen savner direkte meddelelser fra Vinmonopolets styre og råd og tør intet uttale om, hvorvidt den citerte passus gir et fullt adækvat uttrykk for monopolets opfatning.

Men den finner å burde peke på faren for at Vinmonopolet ved en vesentlig endret prispolitikk kan søke å øke konsumet.

Komiteen har fra A/S Vinmonopolet mottatt en utredning angående norsk fruktvin, om fruktvinomsetningen og Vinmonopolets prispolitikk.

Man går ut fra at den innenlandske vinproduksjon vies oppmerksomhet både ved den betydning den har for avsetning av norsk-avlede frukter og bær og sysselsettelse av arbeidskraft.

Komiteen har inntrykk av at Vinmonopolets stilling som en ren statsinstitusjon, som engageres og søkes utnyttet av våre handelspolitiske motparter, nu kanskje burde bli gjenstand for nærmere overveielser.

Komiteen er klar over at den i tilleggsavtalen opnådde ordning med hensyn til de private vinagenter betyr en betraktelig økonomisk vinning for Vinmonopolet, og at den også i andre henseender byr på fordeler sammenlignet med den tidligere tilstand. Men dette opveier ikke komiteens betenkeligheter ved den traktatfestede overskuddskontingent (i forhold til behovet) sammenholdt med prisbestemmelsene i så henseende, som antagelig betyr en årlig merutgift for Vinmonopolet (med hensyn til innkjøpene) på ca. kr. 120 000.

Komiteen har drøftet rekkevidden av artikkel 7 i tilleggsavtalen, som er sålydende:

Artikkel 7.

Den norske regjering forplikter sig til så lenge nærværende tilleggsavtale varer, ikke å pålegge nogen som helst annen eller høiere toll, indre avgifter eller restriksjoner enn de som for tiden anvendes, på følgende produkter som har sin opprinnelse fra Portugal eller dets kolonier:

- a) kakaobønner,
- b) følgende friske frukter:
 1. oranger, alle slags, såsom appelsiner, citroner, lemonger og pomeranser,
 2. vindruer,
 3. bananer,
 4. ananas,
- c) følgende tørrede frukter:
 1. fikener og fikenbrød,
 2. rosiner og korinter,
 3. kastanjer,
 4. mandler,
- d) konserverte sardiner,
- e) kork, forarbeidet og uforarbeidet,
- f) harpiks,
- g) terpentint,
- h) koksalt, rått eller raffinert.

På sin forespørsel til Utenriksdepartementet om hvorvidt traktatens bestemmelse om «indre avgifter eller restriksjoner enn de som for tiden anvendes», kan antas å ville stille sig hindrende i veien for innførelse av en omsetningsavgift, mottok komiteen 2 skrivelser angående departementets opfatning, som hitsettes.

Skrivelse datert 4 februar 1935:

«Angående tilleggsavtalen med Portugal av 4 september 1934.

Under henvisning til Deres skrivelse av 1. ds. har jeg den ære å meddele at uttrykket «indre avgifter» i art. 7 i ovennevnte overenskomst omfatter også omsetningsavgift.

For Utenriksministeren
C. I. Smith.

O. Tostrup.»

Den annen skrivelse er datert 9 februar og er sålydende:

«Ad bestemmelsen i Portugalsavtalens art. 7, hvorefter enkelte varer skal være fritatt bl. a. for indre avgifter.

Under henvisning til skrivelse herfra av 4 ds. har jeg den ære å presisere følgende:

Når det i ovennevnte skrivelse er opplyst at uttrykket «indre avgifter» omfatter også omsetningsavgifter, tok denne uttalelse kun sikte på den art omsetningsavgift som ved særskilte beslutninger av Stortinget pålegges visse bestemte varer (for den indre produksjon ved levering fra fabrikk og for importerte varer ved innførselen), og som i hvert enkelt tilfelle utgjør en nærmere bestemt prosent av varens verdi.

Spørsmålet vil imidlertid stille sig ganske anderledes dersom det er tale om å innføre en almindelig omsetningsavgift av

samme størrelse, på f. eks. 1 eller 2 pct. av varens verdi, og betalbar ved omsetning innenlands, i likhet med de omsetningsavgifter som allerede er blitt innført i en rekke land, bl. a. Tyskland, Østerrike, Belgia, Frankrike, Italia m. v. En sådan avgift påhviler ikke de bestemte varer men hver enkelt handel som sådan. Den kan derfor heller ikke egentlig betegnes som en indre avgift («une taxe intérieure»), men som en skatt («un impôt») på omsetningen. Det er også betegnende at denne skatt i Frankrike er blitt kalt «impôt sur le chiffre d'affaires» og ikke «taxe sur le chiffre d'affaires». Hverken Portugalavtalen eller nogen annen av våre traktater er til hinder for at det blir innført en sådan form for beskatning her i landet, og at denne også rammer omsetningen av varer hvis toll er traktatfestet.

Joh. Ludw. Mowinckel.

C. I. Smith.»

Komiteen anser det ved departementets siste uttalelse fastslått at «indre avgifter eller restriksjoner enn de som for tiden anvendes», ikke omfatter en almindelig eller partiell omsetningsavgift.

Komiteen har nøie overveiet sin stilling til spørsmålet om ratifikasjon av den foreliggende avtale, og finner alt tatt i betraktning tross sine oven anførte alvorlige innvendinger å burde innstille til Stortinget å godkjenne den.

Det er imidlertid komiteens forutsetning at det straks søkes innledet supplerende forhandlinger med Portugal med sikte på å søke oppnådd gjensidighet, såvel når det

gjelder kontingenteringen som prisbestemmelsene.

Under henvisning til hvad foran er anført innstiller komiteen til Stortinget å fatte sådan

beslutning:

I.

Stortinget samtykker i at den i Lisboa den 4 september 1934 underskrevne tilleggsavtale til den norsk-portugisiske handels- og sjøfartskonvensjon av 13 november 1931 tilikemed notevekslinger av samme dag ratifiseres for Norges vedkommende.

II.

Det henstilles til regjeringen snarest mulig efter at traktaten er ratifisert i begge land å opta supplerende forhandlinger angående den i avtalens art. 5 stipulerte prisbestemmelse for portugisiske kjøp av norsk klippfisk, så denne kan bli tilfredsstillende for norske interesser. Likeledes søkes oppnådd en ordning av hetvinsimporten til Norge, som kan være i overensstemmelse med Portugals erfaringsmessige procentvise andel i så henseende. Resultatet av disse forhandlinger forelegges Stortinget snarest mulig, i alle tilfelle innen utgangen av inneværende stortings sesjon.

Oslo i utenriks- og konstitusjonskomiteen den 22 februar 1935.

C. J. Hambro,
formann.

T. Anderssen-Rysst,
ordfører og sekretær.

Bilag.**Skrivelse av 15 februar 1935 fra Norges Rederforbund til komiteens ordfører.****Nr. 1621. Portugalstraktaten.**

Som svar på Deres spørsmål om hvilke ekstraavgifter vil falle på norsk skib i ett år efter de nuværende satser skal vi tillate oss å oplyse følgende:

- 1) Tillegget i havneavgiften er for tiden fastsatt til 71 centavos pr. brutto tonn pr. døgn. Det samlede beløp av denne avgift på norske skib i ett år tør efter vår beregning ligge mellem kr. 700 000 og kr. 1 000 000.
- 2) Tolltillegg på varer fordi disse innføres i skib der ikke nyder traktatbeskyttelse må betales av vedkommende skib. Tillegget er for tiden 8 pct. for importvarer og 13 $\frac{1}{2}$ pct. for eksportvarer. Dette tillegg varierer altså med tollsatsen for hver enkelt varesort. For klippfisk er straffeavgiften Esc. 3,20 pr. bundt à 60 kg., eller med andre ord ca. kr. 10 pr. tonn, hvilket svarer til omkring 50 pct. av frakten.

For en del oljeprodukter andrar tillegget til henved kr. 5 pr. tonn, hvilket likesom for klippfisken svarer til ca. 50 pct. av frakten.

I vår skrivelse til Stortinget av 9 f. m. har vi beregnet bruttofrakten for norske skibs direkte fart på Portugal til kr. 12 000 000.

Hvis vi derefter tar det resultat, som ovennevnte 2 eksempler gir som almindelig

regel kommer vi til en total straffetoll på norske skib over ett år på *kr. 6 000 000*.

Det må imidlertid bemerkes, at nogen varer som f. eks. kull, er tollfri, og forsåvidt må ovennevnte beløp på kr. 6 000 000 reduseres. Andre varer er mere verdifulle, eller har av andre grunner høiere toll enn ovennevnte eksempler, og forsåvidt måtte beløpet forhøies. Facit av disse 2 poster må dog bli en reduksjon av totalbeløpet. Men så må vi ta i betraktning tolltillegg på varer som innføres i norske timechartrede skib. Om disse varers kvantum og art vet vi for lite til å kunne antyde noget tall. Da de mest kommer fra oversjøiske plasser må de antas å betinge høi toll, og tillegget for disses vedkommende må derfor efter vårt skjønn bringe det totale tolltillegg nær op til ovenfor nevnte tall, *kr. 6 000 000*.

Når hertil kommer det under 1) nevnte tall for ekstra havneavgifter, *kr. 700 000* à *kr. 1 000 000* pr. år, føler vi oss forvisset om at den totale ekstrautgift på den norske handelsflåte i ett år efter de nu gjeldende satser ikke kan bli mindre enn *kr. 6 000 000*.

Ærbødigst

Norges Rederforbund

W. Klaveness,
direktør.